

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

æquè antiqua ac Ecclesia toto orbe diffusa, & per omnes ætates transmissa, usque ad litterarum datam, hinc favorabiliter & benignè Tituli videntur esse interpretandi; & vitia, si quæ suspicantur, contemnenda, præsertim si quæ factus fuit Titulus primordialis, ætate, hæc pro vitis non haberentur: de cæteris subsequen-
tibus juxta primævum judicandum est.

TITULUS XX.

VARIA OPUSCULA Concilii TRIDENTINI Executionem, Publicationem, Apologiam, Interpretationem, Modum tractandi Doctrinam, Decretorum conciliationem, plurimumque de illis Dubiorum resolutionem contingentia.

PRÆFATIO.

IN Notis Historicis circa Concilia Generalia, de TRIDENTINO non pauca observavimus, utpote necessaria, ad susceptam illorum inter se comparisonem absolvendam. Multò plura seorsim tractanda supersunt, quæ ad *Capita*, in TITULO comprehensa, reducuntur: hæc autem singula peculiari notatione dignissima illius Decreta Jus novissimum continent, quo non cognito, Jus antierius, vix explicari potest. Hinc enim discitur quod illi additum est; quæ in illo mutationes factæ sunt. Multa, præterea, contra Concilium Tridentinum dicta sunt, quæ, pro posse, diluere oportet. Extant nonnulla, quæ videntur contraria, vel obscura sunt; quæ, proinde, conciliatione, vel expositione indigent; non ubique recepta, quæ statuit circa Disciplinam: circa quod notanda NATIONES, quæ receperint, quæve non receperint; quo modo, & quando receptæ fuerint, singulares Regulæ circa illius Interpretationem statuta, innumeræque hinc ortæ Declarationes, circa quas plura discutienda fuerunt, propter Regiones in quibus illa auctoritatem habent. Extant apud FAGNANUM plurima notanda circa has Declarationes, nec non quædam Axiomata Generalia circa idem Concilium, quæ seorsim colligere ac explicare necesse fuit. His de causis facta sunt, quæ eduntur, Opuscula.

SECTIO I.

CAPUT PRIMUM.

EXCERPTA à CONCILIIS GALLIÆ Concilio TRIDENTINO posterioribus, circa Executionem Decretorum illius.

Post finem Concilii Tridentini, decem Concilia in Galliis habita fuere. Primum, RHEMENSE, ann. 1564. Secundum, ROTHOMAGENSE, an. 1587. Tertium, RHEMENSE, an. 1583. Quartum BURDIGALENSE, eodem anno. Quintum, TURO-
NENSE eodem anno. Sextum, BITURIGENSE an. 1584. Septimum, AQUISEXTIENSE, an. 1585. Octavum, TOLOSANUM, an. 1590. Nonum NARBONENSE 1609. Decimum BURDIGALENSE an. 1624.

Dumque Tridentinum durabat, unum habitum fuit Narbone, an. 1551. 10. Decemb. post Sessionis XIV. Tridentini, quæ est 1551. 25. Novemb. & 4. sub JULIO III. cœpit enim Narbonense hoc Concilium 10. Decemb. ejus Anni, & absolutum est die

20. ejusdem Mensis, CONCIL. Tom. XV. p. 3. Porro: notabile est, quod, licet Concilium hoc Narbonense de multis egerit rebus, quæ discussa fuerunt in his XIV. Sessionibus ipsi anterioribus; nihil tamen dicat, undè inferri possit, quod harum Sessionum Decreta viderit, vel se ipsis conformare studuerit: quod ut comprobetur, Decreta de Fide Catholica, de Tonsurâ & Habitu Clericali, de Prædicatione Verbi Dei, de Prædicantibus adversis, & de Præbendâ Theologali, de Dimissoriis, de Sacramentis Penitentia & Eucharistia legantur. Patet ex citatis hujus Concilii Narbon. Canonibus, collatis cum Decretis correspondentibus laudatarum Sessionum; quod non præceperit Parochis, ut Gregi suo doctrinam illarum Sessionum exponant; sed jubet, ut eum erudiant juxta Articulos à Facultate Parisinâ, procurante FRANCISCO I. confectos, ut essent regula doctrinæ, donec Concilium Generale controversiam ejus temporis diremisset. Quamvis igitur Concilium hoc Narbonense magna partî Tridentini posterius sit, haud tamen ex illis est Conciliis, quorum Excerpta daturi sumus, circa Executionem Decretorum Concilii Tridentini.

De cæteris dicendum in genere, quod conveniunt in duplici capite valdè notabili. 1. Singula promissuè receperunt omnia Decreta Tridentini circa Fidem; receperunt, inquam, sine examine, seu discussione: idè quod ipsi vîsa sint evidenter consona Traditioni Ecclesiarum suarum, à quâ recesserant Hæretici his Decretis dammati. Factum hoc probatur per Professionem fidei à quâ incipiunt, quæ est illa à Pio IV. proposita, Articulum expressum ad receptionem eorumdem Decretorum continens, Excipiendum tamen est primum Concilium Rhemense, quod inchoatum est tum, cum hæc Professio fidei nondum in Gallias pervenerat, quippe quæ data sit Idibus Novembris 1564. CONC. Tom. XIV. p. 946. ac Concilium hoc auspiciatum est 25. ejusdem Mensis 1564. CONC. Tom. 15. pag. 53.

Sed quantum Concilia hæc unius labii sunt in receptione Decretorum circa Fidem, tantumdem, circa acceptationem, modumque acceptandi Decreta Disciplinæ, discrepant; nullum est enim, quod hæc universa receperit, eorumque Executionem jufferit: quod, profectò, oritur ex eo, quod illa omnibus Provinciis ex æquo non convenirent, vel, quæ necessaria, vel utilia erant alicui Provinciæ; alii inutilia erant.

Præterea, plura ex iis ita sunt recepta, ut nulla Concilii Tridentini mentio facta fuerit. Nonnulla recepta, quatenus ab hoc Concilio confecta, ipsiusque sub nomine: quæ in formâ aliud est discrimen inter Concilia Galliæ, nimirum, quod alia recipiant multa Decreta hoc modo, alia verò, pauciora. Ratio est, quod Concilium Tridentinum in Regno publicatum non fuisset; imò Rex huic promulgationi intercederet: utendum erat temperamento pro variâ locorum, temporum & personarum qualitate; ideoque, alia plus, alia minus adhibuerunt, ut mox patebit.

CAPUT II.

Concilium RHEMENSE.

Concilium I. Rhemense habitum fuit annis 14. priusquam Decretum contra Matrimonia Claustrina conversum fuisset in Legem Civilem, per Constitutionem Blesensem; ideoque, ab eo publicando abstinuit; sed Decretum fecit consimile, opportuno tempore promulgandum. Eodem modo se gessit quoad Decretum circa Nuptias coactas; quapropter, utrumque Decretum seponit cum hac Inferiptione; Decreta à Synodo quidem probata, sed nondum publicata. Eandem ob causam, nec non ob offensam à Tridentinis Patribus Galliæ illatam, Synodus Rhemensis neque in his duobus Decretis, neque in cæteris ab eodem Concilio excerptis, facit mentionem Loci, in quo illa

Receptio
Generalis
Decretorum
circa Fidem.

Exceptio
Concilii
Rhem.

Decretorum
Disciplinæ
receptio.

Matrimo
Clandest.

illa desumpfit. Tot sunt ferè hujus rei exempla, quot Statuta hujus Synodi; nam pleraque è Concilio Tridentino derivata sunt; iisdemque, ut plurimum, verbis concepta; nec tamen illud laudatur. Hoc specialiter videtur in 4. ubi recipitur mutatio, quam fecit, quoad Impedimentum Cognationis Spiritualis; in 5. pertinente ad tempus, quo Nuptiæ interdicuntur, atque ad earum præparationes; in 7. quod concursum quemdam introducit in promotione ad Beneficia Curata; in 9. pertinente ad qualitates primæ Tonfuræ requisitas, & Privilegia Tonfuratorum; in 10. restitui jubente munera Ordinum Minorum; in 11. approbante illos seorsim conferri cum aliquo interstitio; in 12, 13, 14. quæ jubent, ut Ordinandi alicui Ecclesiæ addicantur, vel determinant Ætatem requisitam ad Sacros Ordines, vel statuunt Examen, sive Scrutinium, ad Ordines, Candidatis subeundum; in 15. & 16. jubentibus, ut Clerici promoti ad Ordines, eos exercent antequam ad Superiores ascendant, utque Ordines gratis conferantur; in 17. docente, quemadmodum Clerici vivere, atque in omnibus se gerere debeant. Observatio circa curam, quæ Concilium 1. Rhemense à laudando Concilio Tridentino abstulit, dum ejus Decreta Disciplina describeret, confirmatur per Statutum 2. ubi de Fide, sanæque Doctrinæ agendo, jubet, eam in hujus Concilii Definitionibus hauriri, plurimamque ejus mentionem facit, quia, hoc in Capite, nullo temperamento opus erat, cum Gallia, quoad hoc, nihil in Concilio desiderare posset.

CAPUT III.

Concilium ROTHOMAGENSE.

Concilium hoc an. 1581. habitum, sæpè Tridentinum laudat, sæpiusque ejus non laudati Decreta describit, recipiendo Professionem Fidei P I I IV. Tit. de Fide, unà recipit Decreta Concilii Tridentini circa Dogma, in Professione hac enumerata: vel indicata, cum expressâ Concilii ejus mentione.

Breviarium. T I T. de Cultu Divino, laudat Decretum Concilii Tridentini de Reformatione Breviarii, jubetque, ut juxta hoc Decretum, & Constitutionem P I I V. fiat.

Sacramenta. Agendo de Sacramentis, præcipit Parochis, ut eorum effectus plebi exponant, juxta Doctrinam Catechismi Romani, qui ex Tridentini præcepto factus fuit. Eodem Titulo, loquendo de Baptismo, describit Statutum Tridentini Cap. 2. S E S S. XXIV. de Reform. Matrim. circa Patrinus, eorum qualitatem, numerum, Tabulas Baptismorum, & Cognationem proveniente ex Officio Patrini in hoc Sacramento.

Missa. T I T. de Sacrificio Missæ, describit id, quod Concilium Sacerdotibus præcipit; nimirum, ut confitentur ante Missam, si possint. Describit pariter interdictum ejusdem Concilii, ne Presbyter scandalosus finatur celebrare, neve in Domibus privatis, & extra loca benedicta celebretur.

Matrim. Pauca sunt in Decretis Concilii Tridentini circa Matrimonium, quæ Synodus Rothomagensis non adoptaverit, sive illud laudando, sive non. Nam, postquam declaravit se optavisse, ut Decretum Concilii Tridentini circa Reformationem Matrimonii, promulgatum fuisset in Gallia, ut posset declarare nullum Matrimonium extra præsentiam Parochi, duorumque, aut trium Testium contractum, & sic perniciosis effectibus Matrimoniorum clandestinorum obviare; jubet, ut Plebs de hujus peccati atrocitate moneatur, deque Decreto, quod Concilium Tridentinum illi opposuit, & de pœna excommunicationis in fontes lata; denique suspendit ipso facto Sacerdotem huic Matrimonio assistentem, in hoc imitando Tridentinum. Deinde, describit Statuta Concilii circa Banna, tempus prohibitorium, celebrationem ab alio, quam à proprio Parocho, libertatem Matrimonii, Matrimonium Gyrovagorum, Concubinatum extra vel intra Matrimonium.

Tom. I.

Decreta Concilii Tridentini circa qualitates Episcopatu requisitas, informationem de vitâ & moribus promovendorum, tempus ac locum consecrationis eorum, Residentiam, obligationem annuntiandi Verbi Divini leguntur quoque ibidem T I T. de Episcop. & Capitul. Idem est de Statutis Tridentini circa Dignitarios & Canonicos, eorum Ætatem, Gradus, Promotionem ad Ordines, Residentiam, & similia.

Summa Decretorum Concilii Tridentini circa Ordinationem, Vistationem, Celebrationem Synodi Diœcesana, Electionem in ea faciendam Scrutatorum, sive quoad Ordines, sive quoad Beneficia, inferitur T I T. de Episcopi Officio.

Varia Decreta Concilii Tridentini congesta sunt sub TITULO de Officio Curator. aliorum Presbyteror. ac Paroecianor. Offic. Talia sunt 1. Decreta circa Residentiam Paroeciorum, eorum obligationem ad erudendum Gregem suum, modum augendi reditum Paroeciarum, quæ victum honestum præstare nequeunt; Concilium Tridentinum laudatur quoad Residentiam. 2. Decreta circa Tabulas Baptismi, & Matrimonii. 3. Decreta, quæ loquuntur de approbatione ad Prædicandum, & Confessiones audiendas, iis necessariâ, qui non obeunt illa munera ratione Beneficii sui, deque punitione Concionatorum, qui docent errores, vel scandalum sermonibus suis movent. 4. Decreta circa reductionem Missarum aliarumve fundationum. 5. Decreta circa obligationem audiendi Sacrum & Prædicationes, sive Instructiones, in Paroeciâ.

Pæraque Decreta de Regular. S E S S. XXV. collocata sunt in T I T. de Monaster. Talia sunt ea, quæ respiciunt obligationem servandi Vota Religionis, maximè votum paupertatis; Noviciatum, seu Probationem, & Professionem; libertatem quoad utramque; clausuram, vistationem, translationem Monasteriorum sceminarum, quæ ruri sita sunt: hic pluries laudatur Concilium Tridentinum. Sub T I T. de Jurisdictione Eccles. reperitur substantia Cap. 3. Sess. XXV. versantis circa usum Excommunicationis, & Monitoriorum. Ibi quoque decernitur Executio Decreti circa Seminaria, quæ fit deinde sub T I T. de Scholar. & Seminar. fundatione &c. nec semel Concilium Tridentinum laudatur.

CAPUT IV.

Concilium 2. RHEMENSE.

IN Epistolis Indictionis 2. Concilii Rhemensis an. 1583. legitur eam fieri consequenter ad Decretum Concilii Tridentini, circa celebrationem Conciliorum Provincialium.

In Præfatione Cardinalis GUISTIACUS innuit, Statuta hujus 2. Synodi facta fuisse ad procurandam executionem Decretorum Tridentini necessariorum ad reformationem abusuum urgentium; dicendo, se, dum sperat quotidie, expectatque ampliorem publicationem Concilii Tridentini, providere interea restitutioni Disciplina, & ponendæ regulæ morum tam Cleri, quam populi: nam verba hæc amplior publicatio, significant eum habuisse in animo aliquam, sed minus amplam facere. Hoc confirmatur per subsequentia excerpta ejusdem Synodi, in quibus Decreta Concilii Tridentini laudantur, vel describuntur.

Capite 1. Synodus omnia Decreta Concilii Tridentini circa Dogma, recipit unâ cum Professione Fidei P I I IV. quæ illa numerat inter Ecclesiæ Definitiones credendas & profitendas. Cap. 2. de Cultu Divino, juxta Decretum de Invocat. Sess. XXV. dicitur, nullam Imaginem novam venerationi Fidelium exponendam esse, sine approbatione Episcopi, ve ejus Vicarii.

T I T. de Ordine, non semel laudatur Concilium Tridentinum 1. Jubendo, ut Ordines conferantur juxta præscriptum ejus. 2. Verando, ne Beneficium, quod Titulo Clericali deputatur, resignetur, sine hujus circumstantiæ mentione, sub pœna nullitatis. 3. Monendo, ut, in Promotione ad Beneficia, observetur Statutum Tridentinum Cap. 18. S E S S. XXIV. circa

N 2

con-

Officia
Ecclesiastica.Executio
Concilii.

Dogma.

Ordines.

concursum ad Beneficia Curata. In eod. Titulo describitur aliquid è Tridentino, quod non laudatur.

Matrimonium.

Hoc peculiare est TITULO de *Matrim.* quòd Synodus ad verbum referat Decretum Concilii Tridentini circa Matrimonia Clandestina, quod Synodus præcedens adoptare timuerat, ejusque executionem decernere. Eidem Decreto jungit plura loca Capitum sequentium ejusdem Sessionis; specialiter circa Tempus prohibitum, & limitationem Impedimentorum, tum Cognationis spiritualis, tum Affinitatis per viam illicitam, necnon honestatis publicæ ex Sponsalibus provenientis.

TITULUS de *Seminario* evidenter tendit ad executionem Cap. 18. Sess. XXIII. de *Reform.* nam, præterquam quod laudatur Tridentinum, plura Capita ex eo sumpta sunt.

TIT. de *Clericis* in genere laudatur Decretum Concilii Tridentini contra Clericos concubinos, caveturque, ut contra eos, ratione in eo præscripta, procedatur.

TIT. de *Monast.* inserta fuere quædam Decreta Concilii Tridentini Sess. XXV. de *Regular.* Primum respicit Confessionem & Communionem Monialium semel in Mense, & extraordinarios Confessarios bis, terve in anno concedendos.

Concilium Tridentinum ter laudatur TIT. de *Curat.* 1. Cavetur, ut juxta dispositionem Concilii Tridentini, sententiæ circa Portiones congruas executionem, non obstante Appellatione, fortiantur. 2. Dicitur, intentionem Concilii esse, ut Parochi non residentes dictâ Portione congruâ non fruantur. 3. Præcipitur iisdem Parochis, ut commissum sibi Gregem erudiant juxta Doctrinam contentam in Catechismo ex jussu Tridentini confecto.

Statuta Tridentini circa Canonicos, eorum Residentiam, vel Absentiam, distributiones, honores, quos debent Episcopo, inferuntur TIT. de *Capite & Canon.* Decretum Tridentinum contra Clericos concubinos nominatim applicatur Canonicis eidem vitio obnoxiiis.

TIT. de *Episcopis*, visuntur quædam Decreta Concilii Tridentini circa officia Episcoporum: putâ, residenti, vitandi luxum, frugalitatem servandi, impediendi alienationes vetitas, & invigilandi, ut licitæ fiant juxta Legem. Sunt quoque nonnulla circa eorum jura; putâ, ne quis sine eorum licentiâ concionetur.

Cum Tridentinum pluribus in locis de simonia egerit, pluries quoque laudatur à Rhemenfi Synodo TIT. de *Simon.* 1. Hæc prohibet, ne quidvis pro Ordine exigatur, excepto jure Secretarii seu Notarii, ad decimam unius Aurei partem restricto. 2. Ne quid à Canonicis exigatur pro jure ingressus. 3. Ad obvian- dum simonia: in receptione Monachorum & Monialium, vetat, ne Monasteria plures admittant personas, quam alere possint.

Cap. 3. Sess. XXV. de *Reform.* describitur TIT. de *Jurisdictione*, ubi prohibetur, ne ii, qui non habent talem potestatem, Monitoria concedant, vel excommunicent, neve ea concedantur aliis, quam ex causis gravibus, decerniturque, ut excommunicati, qui annum transigunt non petendo absolutionem, suspecti sint hæreseos.

CAPUT V.

Concilium BURDIGALENSE.

Concilium hoc habitum an. 1583. Concilium Tridentinum expressè laudat Cap. 5. decernitque executionem Decreti vetantis, ne Missa celebretur in locis ab Episcopo non approbatis. Eiusdem mentionem facit Cap. 8. præcipiendo Parochis, ut ejusdem Concilii Tridentini Catechismum assidue tractent; item sequitur Decretum circa numerum Patrinorum, & restrictionem Cognationis spiritualis, Cap. de *Baptismo*. Loquendo de Penitentia laudat Decretum Tridentinum, vetans cuicumque Presbytero, ne Confessiones

audiat, nisi Parochus sit, vel ab Episcopo approbatus. Ibidem plura alia Decreta Tridentini non laudati referunt. Primum versatur circa institutionem Penitentiarum in singulis Ecclesiis Cathedralibus: aliud circa penitentiam publicam peccatorum publicorum: tertium respicit casus reservatos.

Agendo de Sacramento Ordinis, jubet observari Decretum, quod præscribit Ætatem Ordinibus Majoribus competentem, illudque nominatim laudat. Tum plura alia Decreta ejusdem Concilii non laudati referunt. Tale est Decretum circa qualitates ad Tonsuram requisitas: tale etiam Decretum circa Titulum Clericalem: tale est, denique, Decretum prohibens, ne quid pro Ordinibus exigatur, exceptâ aurei parte decimâ Notario concessâ.

Loquendo de Matrimonio, decernit executionem Decreti 1. de *Ref. Matr.* illudque è verbo ad verbum refert, & dicit, se id facere, quia medetur abusibus circa Matrimonium. Ibidem plura alia Decreta Concilii non laudati adoptat circa Cognationem spiritualem, & Affinitatem ex illicitâ copulâ provenientem. Quoad Decretum circa Impedimentum publicæ honestatis, res aliter se habet: nam Concilium laudat illud nominatim.

TIT. de *Episcopis*, cui plura Decreta Tridentini circa Episcopos inserit, quædam laudat, quædam non. Laudat Decretum circa Episcoporum frugalitatem & modestiam, quoad vestitum, & suppellectilem: laudat quoque Decretum circa Episcoporum Consecrationem: refert Decretum vetans, ne Episcopi cognatos suos è relictibus Ecclesiasticis ditent, non laudato Concilio Tridentino.

Loquendo de Canonicis, jubet observari quædam Decreta Tridentina circa Ætatem ad Dignitates requisitam; Ordinem requisitum ad suffragium in Capitulo; ordinem unicuique Præbendæ assignandum; tempus Servitii; causas excusationis ab assistentiâ ad Officium; distributiones ob id debitas, laudatque Concilium his verbis, *proinde Sacri Tridentini Concilii Decreta recolentes statuimus* &c. Ibidem refert Decretum Tridentinum vetans, ne spurii Clericorum filii Beneficium, vel Officium aut Pensionem habeant in Ecclesiis Patrum suorum, non laudato Concilio.

Eiusdem Tridentini meminit in duobus locis, TIT. de *Paroch.* 1. Præcipiendo Parochis, ut Dominicis ac Festis diebus aliquid è Catechismo Concilii exponant. 2. Jubendo, ut conficerentur Tabulæ Matrimoniorum contractorum circa formam Tridentini. Idem Concilium, loquendo de Residentiâ Pastorum, decernit executionem Concilii Tridentini circa Residentiam Episcoporum, & Curatorum; illudque laudat ac refert: *Merito itaque, Sancta Tridentina Synodus veterum Patrum Decreta innovans, sancit...* &c. *Nos cum tam salutare & necessarium Decretum, aliaque generis ejusdem velimus in nostrâ Provinciâ diligentissimè observari. Statuimus.*

Agendo de Prædicatione, Decretum Tridentinum laudat circa obligationem prædicandi in Episcopis & Parochis; *autoritatem Concilii Tridentini... secuti.* Cum loquitur de vitâ ac moribus Clericorum, & statuit observanda circa Clericos impudicos, Tridentini autoritate utitur, in eo quod dicit, cognitionem & punitionem incontinentiæ Clericorum pertinere ad Episcopum: *Ad quos prædictorum omnium cognitio ex Sancti Concilii Tridentini autoritate tantum pertinet, feriantur.*

TIT. de *Examine*, sive *scrutinio*, quoad promotionem ad Beneficia, sub penâ nullitatis, observari jubet formam à Concilio Tridentino præscriptam, & Decretum ejusdem circa collationem Paræciarum per concursum, è verbo ad verbum refert.

TIT. de *Seminariis* factus est ad executionem Decreti Tridentini circa Seminaria, ut apparet, non solum ex similitudine, sed etiam ex eo, quod expressè dicat: *Itaque, ex ipsius Sacri Concilii Tridentini autoritate, Seminarium* &c. & infra, *Nos ex ejusdem Concilii Tridentini autoritate, ipsi Seminarium* &c.

TIT. de *Monasteriis*, Synodus non solum decernit observationem aliquot Decretorum Concilii Tridentini circa

Ordines.

Matrim.

Episcopi.

Canonici.

Parochi.

Regulares.

circa Regulares, eaque refert, laudato nominatim Concilio, ut videtur §. *quicumque* & §. *hortamur*; sed etiam dicit, *Omnia ejusdem Sanctæ Synodi Tridentinæ Decreta de Regularibus & Monialibus, non minus accuratè in omnibus Monasteriis observentur, ac si in his Constitutionibus nostris essent inserta.*

Libri. Eadem Synodus Tit. de Scholis, præcipit executionem Decreti Tridentini vetantis, ne imprimantur Libri sine Autoris nomine, & approbatione; & Decreti circa Editionem; & præterea, ut omnes Beneficiati, & maxime Curati, ad eam convenirent. Ibidem laudat expressè Concilium Tridentinum circa Electionem Scrutatorum, quæ singulis annis in Diocesanâ Synodo fieri debet: *In singulis Synodis anniversariis sex Examinatores, sive Sæculares, sive Regulares, juxta Sacri Concilii Tridentini Decreta instituantur.*

Tit. de Jurisdictione, referuntur Decreta Tridentina circa rectum usum Monitoriorum & Excommunicationis: item, circa reservationem concessionis illorum ad Episcopum.

Tit. de Synodis Diocesanis, Concilium Tridentinum laudatum videtur, inter Concilia, quæ Synodum Diocesanam præcipiunt: namque unum ex illis est, quæ eam statuerunt; & præterea, ut omnes Beneficiati, & maxime Curati, ad eam convenirent. Ibidem laudat expressè Concilium Tridentinum circa Electionem Scrutatorum, quæ singulis annis in Diocesanâ Synodo fieri debet: *In singulis Synodis anniversariis sex Examinatores, sive Sæculares, sive Regulares, juxta Sacri Concilii Tridentini Decreta instituantur.*

Archiepiscopus Burdigalensis, in Epistolâ hujus Synodi promulgatoriâ, significat, eam habitam fuisse, ad procurandam in Provincia executionem Decretorum reformationis Tridentinæ; *Ut Ecclesiasticæ remisso Disciplinæ, dissolutioque salutaribus tandem Provincialis Concilii Decretis, ex ejusdem potissimum Concilii Tridentini præscripto reformaretur.*

CAPUT VI.

Concilium TURONENSE.

Concilium hoc an. 1583. habitum, Tit. de Baptism. executionem Decreti Tridentini numerum Patrinorum, necnon Cognationem spirituales restringentis decernit, non laudato Concilio. Eadem Synodus Tridentinum sequitur in eo, quod jubet, circa Matrimonium clandestinum, illudque laudat sub nomine Conciliorum, quæ hoc damnarunt; *Idcirco dictorum Conciliorum vestigiis inhærentes, & infra districtè præcipientes omnibus Ordinariis, ut cum primùm poterunt, curent Decreta Sanctorum Conciliorum de clandestinis matrimoniis populo publicari & explicari, in singulis suarum Dioceseon Paroecialibus Ecclesiis. Cum aliud non sit Concilium præter Tridentinum, quod sua Decreta contra matrimonia clandestina in Paroeciis publicari jusserit, & de quodam novo & speciali Decreto agatur, cujus publicatio non erat libera; valde credibile est, hunc Synodi Turonensis locum de Tridentino intelligendum esse, eo magis, quod adjiciat, se velle, ut 30. diebus post publicationem, matrimonium extrâ præsentiam Parochi duorumque aut trium testium celebratum, sit nullum, quod à solo Tridentino cautum fuit. Eodem Titulo refertur aliud Tridentini non laudati Decretum, quo nuptias benedici certis temporibus prohibetur.*

E Tridentino sumptum videtur ejusdem Synodi Statutum Tit. de Sacram. Ord. circa publicationem promotionis futuræ ad Ordines. Equidem nonnulla Concilia Provincialia Concilio Tridentino anteriora eandem publicationem instituerunt; verum ea forsitan nota non fuere Synodo Turonensi; namque illa sunt Germanica; non autem potuit ignorare Decreta Concilii Tridentini. Ut ut sit, neque Tridentinum, neque alius fons, in quo Turonensis haurire potuit hic designantur.

Synodus loquendo de Canonicis, multa decernit, quæ ex Tridentino videntur accersita, nec tamen hoc laudatur. Talia sunt 1. Statutum circa ætatem Dignitariorum, Curatorum, nec non Canonicorum Eccle-

Tom. I.

siarum Cathedralium; 2. Statutum ut tertia pars redditus Præbendarum convertatur in distributiones. 3. Statutum circa institutionem Penitentiarum, siquidem in eo requirit easdem qualitates ipsique idem privilegium indulget. 4. Statutum circa munera Theologorum Tridentino conforme.

Titulo de Paræcis plurima fit atque expressa Tridentini mentio, ubi agitur de obligatione recitandi Breviarium omnibus Beneficiatis imposita, necnon iis, qui in Sacris Ordinibus constituti sunt; nam dicitur, eos debere illud recitare juxta usum Breviarii jussu Tridentini confecti. 2. Ubi prohibetur, ne peccatores publici Sacrum celebrare sinantur, neve quis ipsi interfit: *secundum Concilii Tridentini Decreta*; 3. Cum novis Sacerdotibus præcipitur, ut primam Missam celebrent intra sex priores Menses promotionis suæ, sub pœnâ privationis fructuum sui Beneficii, *Concilii Tridentini Decreta insequentes.*

Referuntur quoque aliquot Decreta Tridentini non laudati: illud, puta, quo cavetur, ut certus Examinatorum numerus in singulis Synodis Diocesanis eligatur, qui discutiant aspirantes ad Beneficia Curata, & aliud circa Residentiam Curatorum.

Eadem Synodus, agendo de Regularibus & Monasteriis eandem præfinit ætatem Professioni Religiosæ, quam Tridentina & requirit similiter unum probationis annum, nullâ Concilii factâ mentione.

Loquendo de Monialibus Tit. XVII. plura alia ejusdem Tridentini non laudati Decreta refert. Talia sunt illud, quo 40. anni requiruntur in Abbatissâ, & 8. saltem anni professionis: Illud, quo excommunicantur ipso factò, qui coegerint fœminas ad profitendam Religionem, vel impederint, quominus profiterentur, necnon eorum coadjutores. Item Decretum circa reclamationem contra Vota, & illud, quo statuitur, ut Episcopus ante habitus susceptionem, iterumque antè Professionem puellas exploret.

Eadem Synodus, loquendo de Seminariis, expressè laudat Decretum Tridentinum circa hanc rem; nam jubet, ut illa in singulis Diocesebus instituantur juxta præscriptum Tridentini.

Denique, scribendo ad GREGORIUM XIII. suaque gesta exponendo, & eorum confirmationem petendo, dicit, *habebit ergo Sanctitas tua tuorum humillimorum servorum Turonensis Provincie Patrum Decreta è Concilio Tridentino Oecumenico excerpta, pro temporis instanti usu, conditione, & necessitate adeo accuratè & exquisitè per nos excerpta, ut nec majore studio, nec magis in omnium Provincialiarum utilitatem fieri potuerint.*

CAPUT VII.

Concilium Bituricense 1584.

Epistola convocationis hujus Concilii docet ejus positum fuisse, non solum exequi Decretum Tridentini jubens, ut Concilia Provincialia celebrarentur, sed multo magis amplecti firmiter ejus Decreta &c. *Piè & prudenter universalis Tridentina Synodus... statuit, ut Synodi Provinciales celebrarentur... ut eodem spiritu Pastores simul congregati amplectantur, observent, explicent, suisque observanda proponant.*

Sed, licet hæc Synodus non monuisset sibi propositum fuisse, procurare executionem Decretorum Tridentini, id satis ex ejus Canonibus nosceretur; nam plures ex illò desumpti sunt, quod indicat illud frequenter laudando. Quatuor sunt exempla in Tit. III. Primum, in Cap. 3. ubi datur summa Decretorum, quæ vetant prædicare sine licentiâ Episcopi, vel quæ correctioni subjiunt eos, qui prædicant errores aut res scandalosas. Alterum Cap. 5. ubi refertur Decretum prohibens, ne Presbyteri, vel Monachi errantes prædicare sinantur, nisi ab Ordinario approbati fuerint. Tertium in Capite 6. ubi cum Tridentino prohibetur, ne Quæstores ulli collectas

N 3

faciant

faciant, nisi ab Episcopo causâ cognitâ consentiatur. Quartum legitur *Cap. 9.* cum eod. Concilio præcipitur Abbatibus & Prioribus Regularibus, vel Commendatariis, ut Professores in Theologiâ vel Scripturâ Sacrâ insintuant in singulis Monasteriis, quæ huic impensâ sufficiunt.

Præter Decreta Tridentina hic nominatim laudata, aliud ejusmodi non non laudati refertur; illud nempe, quod vetat Regularibus, ne concionentur in suâ Ecclesiâ sine benedictione Episcopi; ejusque licentiâ. Posterior clausula non existit in Tridentino sed est aliquid æquipollens: Nam vetat Regularibus, ne prædicent, *contradicente Episcopo*; porro non contradicere cum licet, est permittere.

Titulus IV. alia exempla suppeditat; nam *Cap. 1.* videtur Decretum prohibens, ne Libri Theologici vendantur, nisi ab Ordinario fuerint approbati; & *Cap. 3.* Decretum contra pravum usum & profanationem verborum Scripturæ Sacræ.

Cap. 1. Tituli X. cum Tridentino præcipit, ut Episcopi curent plebem erudiri circâ honorem Sacris Reliquiis debitum; nec tamen Concilii meminit. *Cap. 4. ejusd. Tit.* cum eodem prohibet, ne cultui Fidelium exponantur Reliquiæ, nisi ab Ordinario prius exploratæ & approbatæ fuerint, illudque nominatim laudat. *Præfatio & Canones de quotidianis distributionibus* totidem sunt probationes, quod hæc Synodus voluerit exequi Decreta Tridentinæ. Dicitur in *Præfatione*, eum qui non ministrat Ecclesiâ, non debere aliâ Ecclesiâ. *Cap. 1.* dicitur, distributiones non debere dari iis, qui non intersunt Officio Divino, excepto casu valetudinis, vel evidentis Ecclesiæ utilitatis. Legitur in 2. quod Canonici studentes Præbendarum suarum redditus percipere debeant: In 3. Quod Canonicus non Subdiaconus vocem non habeat in Capitulo: In 4. nihil exigendum esse pro promotione ad Beneficia, apprehensione possessionis & ingressu in Præbendam, nisi id quod exigitur in opera pia convertatur in favorem Ecclesiæ. Porro, omnia hæc statuta vel dicta fuere à Tridentino. *Cap. 5. Tit. XXI.* Laudat Concilii Tridentini Decretum prohibens cuicumque Presbytero, sive Seculari, sive Regulari, ne Confessiones audiat, nisi ab Ordinario approbatus sit. *Cap. 2. ejusd. Tituli* refert Decretum Concilii jubens, ut pœnitentiæ publicæ peccator publicus subjiciatur, nisi Episcopus necessarium ducat publicam in secretam convertere, nec illud laudat. *Cap. 6.* cum Tridentino præcipit ut Pœnitentiarius in singulis Ecclesiis Cathedralibus instituat. *Titulo XXIV. de Ordine.* Synodus præcipit observationem plurium Decretorum Concilii Tridentini, quod tamen semel tantum laudat; scilicet *Cap. 6.* ubi permittit Episcopum conferre Ordines ratione triennis commensalitatatis. *Cap. 1.* cum Concilio jubet, ut Ordines publicè, & coram omnibus conferantur &c. *Cap. 3.* cum eodem Tridentino vetat, ne quis, nisi exploratus admittatur ad Ordines. *Cap. 4.* jubet servari Decreta Conciliorum circâ ætatem & qualitates Ordinandorum; in his autem tribus Canonibus non meminit Tridentini: credibile est tamen illud esse unum ex iis, quorum Decreta commendantur.

Cap. 1. Tit. XXVI. cum Tridentino prohibens, ne Ordines conferantur iis, qui non habent Titulum Clericale, Concilium nominatim laudat.

Cap. 3. Tit. XXVII. jubet in omnibus Provinciâ Parœciis publicari Decretum Tridentini contra Matrimonia clandestina, dicitque, se id facere juxta præceptum ejusdem Concilii. *Cap. 5.* præcipit exequi Decretum jubens, ut Nuptiæ benedicantur à Parocho, duobus tribusve testibus præsentibus. *Cap. 7.* cum eodem Concilio præcipit, ut qui conjugari volunt, confiteantur & Communionem Sacram accipiant tribus diebus antea. *Cap. 11.* eos ipso facto excommunicat, qui Matrimonii libertatem, impediunt. *Cap. 12.* cum eodem Concilio vetat, ne peregrini ignoti ad Matrimonium admittantur, donec appareat de eorum statu. *Cap. 14.* cum eodem Concilio interdicit nuptias ab Adventu usque ad Epiphaniam;

& à die Cinerum usque ad Dominicam *Quasimodo.* Ex his omnibus Canonibus *Tertius* solum expresse Tridentinum laudat.

Cap. 1. Tit. XXXI. in quo agitur de recto & libero Excommunicationis usu, sumptum est à *Cap. 3. Sess. xxiv. de Reform.* neque illud laudat. Item *Can. 1. Tituli XXXII.* jubens, ut in Ecclesiis vacantibus Supplicationes fiant, pro obtinendo bono Episcopo, non laudat. *Cap. 1. Sess. xxiv. de Reform.* A quo sumptus est *Can. 1. Tituli XXXIII.* Cum Tridentino præcipit, ut Episcopus omnes Ecclesias quotannis visitet, quas visitandi jus habet, si fieri potest, nec illud laudat.

Titulus XXXIV. de Canonicis, plures habet Canones è Tridentino non laudato accersitos. Tales sunt, *Primus*, in quo prohibetur, ne Capitula conferant Beneficia personis, quæ qualitatibus requisitis careant. *Quartus*, loquens de ratione augendi redditus Præbendarum tenuiorum. *Quintus*, jubens, ut Dignitates conferantur viris probitate ac Scientia conspicuis, nec non Graduatis in Theologia, vel Jure Canonico. *Septimus* supponit Decretum Tridentini jubens institui Theologiæ Magistros, etiam in Ecclesiis Collegialibus Locorum ubi plebs abundat, observari; nam decernit munera horum Magistrorum perinde atque aliorum.

Plures extant Canones similes in *Titulo XXXV.* in aliquot Concilium laudatur. *Primus* est *Secundi* generis, & vult Parœcias conferri juxta formam à Tridentino præscriptam; scilicet per concursum. *Canones 3. 5. 6. 7. 12.* Sunt primi generis: 3. & 7. jubet, ut Parochus cogatur tot Vicarios habere, quod Parœciæ opus est. 5. Parochum residere præcipit, ut munera sua per seipsum obire possit. 6. Injungit Episcopis ut Vicarios substituunt Parochis, qui munera sua obire nequeunt. 12. Aperit vias providendi alimentis Parochorum, quorum redditus sunt tenuiores.

Tit. 36. tres videntur Canones Tridentini Decreta nominatim laudantes nempe 2. 3. 7. *Can. 2.* prohibet ne quis plura beneficia Curata habeat, decernitque, ut si qui plura possident, unum non elegerint intra sex menses, omnia ipso jure vacent; 3. præcipit, ut Parœciæ abusive unitæ dividantur, & revocentur ad priorem statum ab Ordinario. 7. Vetat usurpari jus Patronatûs, neve quis utatur eo quod sibi vindicat, nisi illud comprobaverit juxta formam à Concilio Trident. præscriptam. *Can. 4.* vetat ne beneficia Curata in simplicia convertantur, nec laudat Trident. à quo sumptus est.

Canones 3. 4. 6. Tit. 37. Idem præcipiunt quod Trident. circa ætatem requisitam, ad Professionem Religiosam, libertatem ejusdem Professionis, annum Novitiatus, seu Probationis, observationem accuratam Votorum, maxime paupertatis, nec tamen illud laudant.

Cap. 5. Tit. XLV. Duellum sub pœnâ excommunicationis prohibet cum Trident. quod non laudat.

CAPUT VIII.

CONCILIIUM AQUENSE.

Concilium hoc Rothomagensè imitando principio, declarat se proposuisse, ut supplicaretur Rex, ut Concilii Trident. publicationem iuberet, atque interea Episcopi singuli Decretorum ejus executionem procurarent pro virili, ad Conscientiæ suæ liberationem idecirco singulis dimittendo curam observandi quod ipsorum Diœcesibus congruum videretur, aliquorum duntaxat executionem præcipit, quæ toti Provinciæ necessaria duxit, de quibus folis loquimur.

Tit. de Matrimonio Synodus initio prohibet nediscendatur à Statutis Tridentini circa Matrimonium, tum specialiter præcipit, ut Matrimoniorum tabulæ seu gesta fiant juxta præscriptum Tridentini; jubet præterea, ut Decreta Tridentina, circa Matrimonium in vulgare idioma transferantur, distribuanturque Parochis, ut ea tertio quoque mense publicent; præcipit Parochis ut sedulo observent Constitutionem Concilii circa Matrimonium girovagorum; prohibet, ne personæ alterius

terius Diœceseos conjungent nisi habeant litteras testimoniales publicationum factarum vel omisarum juxta Decretum Concilii Tridentini. Uno verbo pauca sunt in Decretis Tridentini circa Matrimonium, quorum executionem non jubeat nominatim Synodus Aquensis; sed illud non nisi in relatis locis laudatur.

Eadem Synodus initio *Tit. de Ordine*, indicando fontes, è quibus Statuta sua hausit, Tridentinum commemorat; tùm, laudatis hujus Concilii Decretis, quæ jubent, ut Ordines in Ecclesiâ Principali coram omni Clero conferantur, utque Ordinati alicui Ecclesiæ ad dicantur, & pluribus aliis relatis, nec laudatis; denique, præcipit, ut studiosè observentur aliæ res à Tridentino constitutæ circa administrationem ejusdem Sacramenti. Quo laudationis genere insinuat quæ priùs de Ordine dicta sunt, ex Concilio Tridentino desumpta esse.

Eadem Synodus cupiens, ut Episcopi servent Decreta, in quibus aliquid faciendum eis mandatur quatenus Delegatis Sedis Apostolicæ, universa hæc Decreta colligit sub Titulo: *De his in quibus Episc. ex Sacro Conc. Trident. etiam tamquam ab Apost. Sede Deleg. procedere debet & potest.* Hæc collectio refertur in nova Editione *Actuum Cleri Gall.* Tom. II. p. 298. Refertur cum omiſſa ab hoc Concilio citatione locorum, è quibus hi casus desumpti sunt. Quæ autem loca ibidem recensentur juxta ordinem Sessionum & Capitulorum, quem ordinem Concilium *Aquense* neglexit.

Tit. de Visitatione, Synodus præcipit, ut Episcopi Diœceses suas visitent, juxta Decretum Tridentinum circa Visitationes Episcoporum; tùm relatis variis Concilii Statutis circa hanc rem, injungit Episcopis, ut explorent singula, quæ jusſit Tridentinum, monetque eos, ut sedulò observent omnia præscripta Concilii circa jura temporalia, quæ ratione Visitationis exiguntur.

Tria sunt Decreta Tridentina quorum executio decernitur *Tit. de Canonicis*; Primum respicit unionem Beneficiorum, quæ nullum Officium habent. Alterum prohibet ne distributiones aliis dentur, quàm iis, qui Officio Divino assunt, excepto casu valetudinis, aut evidentis Ecclesiæ utilitatis: Tertium jubet ut Pœnitentiarius in unaquaque Ecclesiâ Cathedrali instituat. *Tit. de Capitul.* Synodus præcipit executionem Decretorum Trident. circa alienationes, & circa institutionem Theologorum in Ecclesiis Collegialibus.

Cap. I. de Beneficiatis cavet, ut Beneficiati, qui Officio interesse negligunt, & in culpâ perseverant, juxta Decreta Tridentina puniantur; id est, proportionem habitam ad eorum pertinaciam. *Titulus de Residentiâ* confectus est ad procurandam executionem Decretorum Trident. circa Residentiam, ut patet ex §. 1. qui jubet, ut omnia Tridentini Statuta circa Residentiam Episcoporum, Parochorum & aliorum Beneficiorum similium, observentur.

Titulo de Ecclesiis jubet observari Statuta Tridentini, circa reparationem Ecclesiarum & Capellarum ruinatarum, & translationem Servitii in alium locum. Agendo de Reliquiis præcipit executionem Decretorum Concilii Tridentini circa Reliquias, Imagines & Miracula.

Circa Excommunicationem, è verbo ad verbum refert *Cap. 3. Sess. XXV.* nec illud laudat.

Titulus de collatione Beneficiorum incipit, jubendo, ut singulæ Tridentini Constitutiones circa provisionem Beneficiorum, maxime Curatorum, observentur.

Tit. de Seminario præcipit executionem Decreti Tridentini, & *Titulo de Syn. Diœcesanâ* similiter statuit circa Decretum ferens, quòd annuatim Synodus habenda sit, & circa Decretum jubens, ut in singulis Synodis eligantur personæ, quibus Pontifex deleget causas ad se devolutas, ut observentur.

Initio *Tit. de Monast.* præcipit Abbatibus, tam Commendatariis, quam Regularibus, ut se promoveri intra annum curent, posito quòd ætatem habeant; tùm vetat cum Tridentino, ne Facultates de non promovendo ultra annum valeant.

§. 3. *De Monialib.* monentur Episcopi, ut clausuræ

Monialium ita invigilent, ut nullatenus culpari queant, si, quod absit, castitas Monialium violetur; aliàs timere debent comminationes Sacri Concilii Tridentini. §. 8. *Libertati*, cum eodem Concilio decernit, ut nulla puella admittatur, nisi priùs ab Episcopo exploratus sit ejus animus.

CAPUT IX.

CONCILIUM TOLOSANUM.

Concilium hoc an. 1590. Sub Cardinali *de Joyeuse* habitum, non minùs è Concilio Tridentino sumptum, quàm Concilia præcedentia, quod quidem ostensu facile foret, sed cum Synodos præcedentes descripserit, quemadmodum Concilium *Aquense* fecit respectivè, satis erit indicare loca ubi Tridentinum expressè laudatur.

Num. 20. Cap. 1. Partis. 1. jubet ut Episcopi, mensæ accumbendo, legere sibi faciant. *Cap. 1. Sess. XXV.* quo docentur qualis esse debeat eorum victus. *Num. 10. Cap. 1.* cum eodem Concilio jubet Pœnitentiarium in singulis Ecclesiis Cathedralibus institui.

Num. 8. Cap. 3. decernit, ut Parochus jurejurando se astringat ad Residentiam à Tridentino præscriptam. *Num. 11. ibid.* præcipit Episcopo, ut cogat Parochum ad assumendos tot Vicarios, quot exigunt Parœciæ necessitates, juxta Statutum Tridentini.

Num. 6. Cap. 5. Catechismum Concilii Tridentini numerat in Libros, quos Parochus plebi legere & exponere debet.

Num. 1. Cap. 7. pœnas à Tridentino latas committatur Episcopis si negligant invigilare Monialium domibus, ne ab Officio recedant.

Num. 1. Cap. 1. part. 2. Synodus præcipit Episcopis, & Parochis, ut nullum Sacramentum administrent, quin ejus virtutem & effectus explanaverint, juxta Doctrinam Catechismi Tridentini.

Num. 4. ibid. cum Tridentino præcipit, ut novæ Parœciæ instituantur in Suburbis Locorum claustrum, ut Sacramenta noctu administrari queant.

Num. 9. Cap. 2. Synodus cavet, ut Patrinus aut Matrinx tantum admittatur, vel ad summum uterque, & laudat Tridentinum.

Num. 3. Cap. 4. prohibet, ne quis Presbyter Sæcularis, aut Regularis, Confessiones audiat, nisi habuerit approbationem à Concilio Tridentino requisitam.

Num. 7. Cap. 9. præcipit Episcopis, ut observent Decretum Tridentinum vetans, ne Ordines alicui conferantur, nisi addicatur Ecclesiæ, in quâ munera sibi injuncta obeat; & *Num. 11.* sancit, ut in Litteris dictis, *Exeat*, fiat mentio Ecclesiæ, cui persona addicta fuit, juxta Decretum Concilii Tridentini.

Initio *Cap. 5. Part. 3.* Synodus executionem Decreti Tridentini circa Seminaria jubet, ut, inquit, huic Decreto obtemperet, ut provideat reformationi Disciplinae Ecclesiasticæ.

Initio *Cap. 6.* Synodus injungit Episcopis, ut visitent Hospitalia, quæ Regis immediatæ protectioni non subjacent, idque faciant tamquam Delegati Sedis Apostolicæ juxta facultatem ipsis à Concilio Tridentino concessam. *Num. 3. ejusd. Cap.* cavet, ut juxta Decretum Tridentini, Episcopi exigant rationes administrationis temporalis Hospitalium. Quod si fundatio ferat, rationes alteri cuivis exhibendas esse, ut Episcopi vocentur ad eas audiendas.

Num. 10. Cap. 7. præcipit, ut Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, visitet Confraternitates Pœnitentium, juxta Decreta Tridentina. Et *Num. 6.* jubet, ut juxta eadem Decreta, Oeconomi Confraternitatum rationem administrationis suæ reddant Episcopo.

Num. 2. Cap. 1. part. 4. Synodus cavet, ut usus potestatis excommunicandi dirigatur juxta regulas à Tridentino præscriptas. *Num. 7.* prohibet, ne Censuræ adhibeantur, cum media alia suppetunt. *Num. 9.* præcipit Magistratibus, ut non impediunt, quominus Ecclesiasticus Judex Censuris utatur, utque eum non cogant

ad absolvendum ab iis, quas tulit, idque præcipit, quia tale est Decretum Tridentini, & quia non licet falcem mittere in messem alienam. *Num. 13.* præcipit, ut Episcopi, in eos, qui anno & die sub Censuris jacent, velut in personas suspectas hæreseos, procedant, tamquam Delegati Sedis Apostolicæ, juxta Decretum Tridentinum.

Idem Concilium, agendo de *Jurisdictione cap. 2.* multam facit mentionem Tridentini, & expressè præcipit executionem Decretorum ipsius, ut videre est, *Num. 1. 8. 10. 18. 22. Num. 1.* pronuntiat & publicat omnes poenas à Concilio Tridentino latas in eos, qui Jurisdictionem Ecclesiasticam usurpant. *Num. 8.* irritos facit contractus & actus à Concilio Tridentino damnatos. *Num. 10.* vult, ut pro infectis habeantur omnes actus judicarii coram Judice Laico facti, in rebus, quæ juxta Concilium Tridentinum ad Jurisdictionem Ecclesiasticam pertinent. *Num. 18.* constituit, ut sententiæ correctionis executioni mandentur, non obstante appellatione, ut interlocutoria Judicia appellationi non sint obnoxia, nisi aliquod gravamen contineant in definitivo non reparabile, vel à definitivo appellari non possit; qualis est sententia 3. conformis circa eandem causam. Denique *num. 22.* vult, ut in singulis Synodis Diocesanis quatuor Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Viri in dignitate constituti eligantur, quorum nomina Romam mittantur, ut Pontifex ipsis delegare possit causas ad se devolutas.

Cap. 3. Synodus præcipit observationem Decretorum Concilii Tridentini circa alienationes bonorum Ecclesiæ. *Num. 16.* hortatur, & rogat Episcopos Provincia, ut saltem unoquoque anno semel publicari curent *Cap. 11. Sess. XXII.* quod ipso facto excommunicat usurpatores bonorum Ecclesiæ, sive ipsi invaserint, sive alios invasores immiserint.

Cap. 4. Jubet observari Decretum Tridentinum circa Decimas, & vult ut Parochi & Prædicatores illud idiomate vulgari, certis diebus legant, atque exponant.

Initio Cap. 6. Præcipit executionem Concilii Tridentini decernentis, ut si quis duo Beneficia incompatibilia possidens, unum ex iis non dimittat intra sex menses, utrumque ipso facto amittat; & *num. 9.* decernit, ut circa Beneficia Curata observentur omnia Statuta Tridentina circa Examen, Approbationem, Collationem & Provisionem Parochorum.

Cap. 7. Exorditur præcipiendo executionem, Statutorum Tridentini circa Episcoporum Residentiam. *Num. 2.* vult, ut fructus, quos Parochi amittunt, violando Decretum Tridentinum circa Residentiam, adhibeantur ad decorationem, vel reparationem Ecclesiarum ipsarum, vel ad alimenta pauperum loci. Denique *num. 4.* jubet, ut Episcopi exequantur poenas à Concilio Tridentino latas in eos, qui residere negligunt tempore sibi præstito.

Cap. 8. n. 13. Jubet, ut Episcopus Visitationem faciens Constitutiones Tridentinas circa ipsam observet; *num. 16.* vult, ut ex vigore autoritatis ab eodem Concilio ipsi attributa, quatenus Delegatus Sedis Apostolicæ, faciat quodcumque non poterit, prout Ordinarius.

Eadem Synodus, agendo de jure Patronatus, præcipit Episcopis: 1. Ut ex vigore Decretorum Tridentinorum rescindant Uniones Beneficiorum liberorum, cum Beneficiis juri Patronatus obnoxiiis, si effectum non habuerint. 2. Ut ex ejusmodi Concilii autoritate jure Patronatus privatos declarent omnes Patronos, qui Ecclesiarum sibi subjectarum bona usurpaverint, vel impederint, quominus justis possessores iis fruantur, atque illos invasores excommunicent donec integram restitutionem fecerint.

Cap. 11. Incipit jubendo observari Decreta Tridentina circa Libros prohibitos; & *Num. 2.* vult, ut pariter observentur regulæ Indicis ex Tridentini præcepto facti.

Cap. 16. Synodus, colligendo ea, quæ pertinent ad Clericos & Regulares Exemptos, præcipit executionem quatuor Decretorum Tridentini. Nam, cum eo præci-

pit. 1. Ut Clerici & Regulares, etiam exempti, servent Censuras ab Episcopo latas. 2. Ut celebrent Festivitates ab eodem Episcopo institutas; 3. Ut Supplicationibus assistant, nisi strictam Clausuram profiteantur. 4. Ut Abbas benedictus, & Presbyter non conferat Tonсурam & quatuor Ordines Minores, nisi Regularibus sibi subditis.

CAPUT X.

Concilium Narbonense 1609.

Quamvis numerus Decretorum, quæ Concilium Narbonense ex Tridentino non laudato sumpsit, longè major sit, quàm Decretorum, circa quæ illud laudatur; hæc tamen non ita pauca sunt, quin ostendant, Narbonensi propositam fuisse, partim executionem Decretorum Tridentini; ideoque omisissis Decretis prioris generis, alia notabimus.

Duo existunt in *Cap. 4.* Primum respicit eos, qui prædicant hæreses. Synodus Narbonensis vult, ut Episcopus contra eos juxta Decreta Tridentinæ procedat. Aliud respicit institutionem Cathedralium Theologiarum, & vult, ut eæ, juxta dispositionem Tridentini conferventur in Ecclesiis Cathedralibus ubi jam instituta sunt, & instituantur ubi non erant, utque Theologus singulis Dominicis concionetur, duasque Lectiones Casuum Conscientiæ hebdomadatim faciat.

Cap. 14. Loquendo de Baptismo, præcipit executionem Concilii Tridentini, circa numerum Patrinorum illiusque expressam mentionem facit.

Cap. 19. Agendo de Sacrificio Missæ, statuit, ut Episcopi uniant fundationes modicas, earumque onera diminuant, prout expedire duxerint; & laudat Concilium Tridentinum *Sess. XXV.* non indicato capite. Hoc fortè est 4. loquens de reductione Missarum. Agendo de Sacramento Ordinis *Cap. 21.* jubet, ut omnia Decreta Tridentini circa illius administrationem observentur.

Cap. 22. Dicit, cum primum Decretum Concilii Tridentini circa Matrimonium valdè idoneum sit ad tollendos abusus, qui vigeant, se proposuisse, ut illud in totâ Provinciâ observaretur, ideoque jussisse, ut huic Capiti è verbo ad verbum infereretur. Tùm relato Decreto circa Matrimonium vagantium, nec laudato Concilio adjicit, se recipere impedimenta Cognationis, Affinitatis spiritualis, Affinitatis per copulam illicitam, Honestatis publicæ, prout à Concilio Tridentino decernuntur, seque eisdem Gradus iis assignare ac Concilium.

§. 2. Cap. 27. Jubet omnia Decreta Tridentini circa Visitationem Episcopalem observari. *Cap. 30.* jubet, ut juxta dispositionem Tridentini, Episcopus visitet Capitula Ecclesiarum sive Secularium, sive Regularium, non obstante quavis exemptione; & *§. in Ecclesiis* præcipit observari Decretum Tridentini circa Theologos Collegialium.

§. omnes Cap. 32. Statuit, ut Parochi non residentes poenas à Concilio Tridentino latas luant.

Cap. 33. Synodus loquens de Regularibus sancit executionem plurium Decretorum Tridentini, & nominatim laudat illud, quod fert, ut Episcopus coercere possit Regulares extra claustrum delinquentes, & illud, quod vult, Episcopos diligenter invigilare clausuræ Monialium.

§. per Judices, Cap. 42. Præcipit observari *cap. 1. Sess. XIII.* in Appellationibus Causarum Criminalium, vultque, ut locum habeat, nisi appelletur ab incompetentiâ, Judicis vel ratione hujus incompetentiæ.

§. 2. Cap. 44. Cum Tridentino præcipit, ut solus Episcopus decernere possit Excommunicationem post Monitorii publicationem.

Denique, Archiepiscopus, qui hanc Synodum celebravit, (*Ludovicus DE VEVINS*) ob suas infirmitates & occupationes excusat se, quòd nondum executus fuisset Decretum Concilii Tridentini, jubens, ut Concilia Provincialia tertio quoque anno celebrentur.

CAPUT XI.

Concilium BURDIGALENSE 1624.

EDictum convocationis Concilii Burdigalensis an. 1624. habiti, docet id factum fuisse ad obtemperandum Decreto Tridentino. *Concilia Provincialia per Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Tridentinum singulo triennio in Provinciis habenda... cum enim is optimus conservande Disciplinae Ecclesiasticae à Patribus Divino numine afflatis introductus sit modus, ita sollicitè ac fructuosè olim servatus; & pro corrigendis excessibus, reformandis moribus, & controversiis componendis, à Concilio Tridentino salubriter demum innovatus.*

Apparet etiam ex Epistola Cardinalis DE SORDIS, qui Concilium hoc convocavit, ejus finem fuisse reformationem morum juxta Decreta Concilii Tridentini & posterioris Synodi Burdigalensis, quæ, ut vidimus, descripsit Tridentinum. *Ut ad moderandos mores... ad præscriptum Sancti Oecumenici Concilii Tridentini, & nuperi Provincia Burdigalensis.*

Sed, licet is fuerit finis Synodi hujus, crebram Tridentini mentionem facere non potuit, quia Synodus præcedens statuerat circa executionem plurimum Decretorum Tridentinorum. Itaque mirum esse non debet, Tridentinum hic paucis vicibus laudari.

Num. 9. & 12. Cap. I. Concilium laudat indirectè Decreta Concilii Tridentini, laudando Indicem Librorum ex illius jussu confectum. Num. 9. præcipit, ut Libri, qui Fidei moribus ve nocere possint, non exponantur Scholaribus, priusquam emendati fuerint, prout sunt in Indice factò ex jussu Tridentini; & Num. 12. sub penâ excommunicationis lata sententiæ prohibet, ne legantur Libri damnati in Indice Concilii Tridentini.

Cap. 6. num. 10. Tridentini Decretum laudat suspendens in annum à Collatione Ordinum Episcoporum, qui eos alterius Episcopi Diocesano conferat dimissorium non habenti, & Ordinatam ab exercitio Ordinum receptorum, quamdiu placebit Episcopo contempto.

Cap. 12. Concilium Tridentinum pluries laudatur. Dicitur in Præfatione; *Ac licet multa sint ab ultimo Provinciali ex Concilio Tridentino decreta, quæ, si exactè servarentur ab omnibus, aliud sufficere possent.*

Num. 1. Cavetur, ut Prædicatores explorentur circa plura Decreta, in quibus non pauca sunt circa Disciplinam; Synodus igitur voluit, ut illi scirent Disciplinam à Tridentino quoad illas res institutam.

Num. 4. Præcipitur executio Decreti Tridentini adversus Quæstores.

Num. 5. Synodus Catechismum Concilii Tridentini annumerat inter fontes, in quibus Parochi haurire debent Doctrinam, in qua plebs erudiri debet.

Num. 7. Significat, plebi exponenda esse quadam Mystra Missæ, juxta præscriptum Tridentini, dicendo, utilissimum esse, ut hæc expositio fiat.

Num. 1. Cap. 22. Decernit executionem omnium Statutorum superioris Synodi Burdigalensis 1583. & consequenter Concilii Tridentini; nam supra ostendimus, illam Synodum magnoperè incubuisse ad procurandam observationem Decretorum Tridentini, cum horum ferè omnium substantiam, aut ipsa verba retulerit.

CAPUT XII.

Animadversiones circa Excerpta collecta.

EXcerptis superioribus miscuimus Notas, circa res, quæ sunt illis peculiare, jam ad communes deveniendum est.

1. Ex Excerptis collectis sequitur, nullam esse Synodum Gallicanam post Concilium Tridentinum habi-

tam, quæ illud non acceperit, quantum potuit; adeo enim acriter student, ut illius Decreta observentur, ut credibile esset, eas convocatas fuisse ad eorum executionem procurandam, etiamsi id ipsum eæ non testarentur.

2. Inde etiam apparet, Synodos ipsas, quæ assensum se optavisse, ut Rex publicationem Tridentini permisset, nihilominus præcepisse executionem plerumque Decretorum ejus; Undè sequitur, eas vel credidisse illam publicationem necessariam non esse, quoad omnes effectus horum Decretorum, sed quosdam effectus esse spirituales, ab Ecclesiâ solâ dependentes, quorum gratiâ observandum erat Tridentinum; vel eas existimavisse, Episcopos, quibus licet dare suis Diocæses Statuta earum necessitatibus congrua, debere in Tridentino seligere Decreta, quæ ipsis talia viderentur, modo Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ non adversarentur. Præfatio Actorum Cœtus Melodunensis hanc conjecturam confirmat.

3. Inde etiam apparet, Synodum Rhemensem an. 1583. primam esse, quæ Decretum de Reformatione Matrimonii promulgaverit; quâ in re audacior fuit Synodo Rhemeni an. 1564. quæ partem ejus duntaxat excerpterat, posueratque inter Decreta approbata, sed nondum promulganda. Discrimen oritur fortè ex eo, quòd quadriennio ante Secundam Synodum Rhemensem, scilicet an. 1579. Constitutio Blesensis in legem converterat hoc primum Decretum reformationis. Credibile est etiam, quòd eadem ratio induxerit Synodos Gallicanas subsequentes ad imitandam Rhemensem, non verò solum ejus exemplum eas ad id movisse.

4. Ex iisdem Excerptis apparet, præcipua Decreta Concilii Tridentini communiter recepta fuisse à nostris Synodis Galliæ. Talia sunt Decreta circa Libros prohibitos, Prædicationem, Residentiam Episcoporum, & Parochorum, collationem Beneficiorum, demissionem Beneficiorum incompatibilium, Ordinationem, Matrimonium, administrationem Sacramentorum, restitutionem auctoritatis Episcopalis, per abrogationem, aut restrictionem Exemptionum, sive Capitularium, sive Regularium; reformationem Clericorum, Regularium & Monialium; rectum usum Censurarum, institutionem Seminariorum & Theologorum.

5. Inde etiam apparet, quasdam Synodos sanxisse executionem aliquot Decretorum sententiis, sive regulis Galliæ adversantium. Tale est illud, quòd rescindit contractus Civiles à Tridentino prohibitos, cuius observatio decernitur à Synodo Tolosana; forsitan hæc sperabat, fore, ut Rex hoc Decretum auctoritate sua communitet.

His animadversionibus, quæ sunt merè consequentiæ excerptorum, una est adjicienda, sumpta ex eo, quòd gestum est, circa confirmationem Synodorum, è quibus illa petita sunt; cum factum hoc commune sit omnibus Synodis, quæ hanc confirmationem postulaverunt, ejus consequentiam huc transferendam seu differendam esse duximus. Factum in hoc versatur, quòd omnium Synodorum Statuta, quæ Romam missa fuerunt, ut confirmarentur à Sede Apostolica, subjecta fuere examini Congregationis Cardinalium ad interpretationem Tridentini instituta; quòd Episcopi Galliæ id sciverunt, atque consenserunt; quòd Cardinales emendaverunt Decreta harum Synodorum juxta Decreta Tridentini, quòdque hæ Synodi receperunt eas emendationes, suaque Statuta non nisi cum iis promulgaverunt.

Indè sequitur, quòd, non solum Roma spectaverit Synodos Gallicanas velut consequentias Tridentini, sed etiam, quòd Episcopi Gallicani eas eodem modo spectaverint; quòd profecto oritur ex eo, quòd Romani putaverunt, eas Synodos habitas fuisse tantum ad executionem Tridentini, & quòd Ecclesiæ Gallicanæ ipsas eodem animo celebraverint.

Narrando factum superius, consultò significavimus, quasdam Synodos Gallicanas Tridentino posteriores, non postulavisse confirmationem Pontificiam;

ciam; quia non apparet Concilium 1. Rhemense an. 1564. Concilium Tolosanum an. 1590. & 2. Burdigalense an. 1624. Decreta sua Romam misisse, ad imperandam confirmationem Romanam. Concilia hæc facta sunt morem Concilio Tridentino anteriorem; prius inauditum erat, Concilia Decretorum suorum confirmationem à Sede Apostolica postulare. Equidem, Cardinalis DE JOYUSE, in Instrumento publicationis Synodi Tolosanæ, dicit, Pontificem eam approbavisse; sed nihilominus verum est, nullum referri Actum confirmationis: Pontifex autem illud approbare potuit sine ullo ejus examine, sed solâ Cardinalis famâ motus. Quoad Concilia, quæ confirmationem Pontificiam postulerunt, quædam decreverunt executionem Statutorum suorum, priusquam confirmata forent. Talis est præ cæteris Synodus Aquensis, cujus publicatio facta fuit an. 1585. circa Mensem Septembrem, & confirmatio est an. 1586. 5. Maii. Non refert, Litteras circa confirmationem innuere Synodi Decreta nondum edita esse, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur; hoc enim intelligi potest de publicatione per impressionem. Talis etiam videtur Synodus Burdigalensis, cujus publicatio confirmationem præcedit; si autem supponatur, nondum editam fuisse tempore confirmationis, illud restringi potest, ac debet, ad editionem per impressionem. Adjiciendum est, quod, si Officialia Pontificii loquuntur de prima publicatione, in eo sequantur pretentionem suam de necessitate confirmationis Conciliorum per Sedem Apostolicam, ut publicari possint. Synodus Rhemensis an. 1587. promulgata fuit 18. Maii 1583. CONC. TOM. XV. pag. 914. & confirmata 30. Julii 1584. *ibid.* pag. 915. De hac confirmatione loquitur VAN-ESSEN in *suplemento* Cap. 3. Ejus originem petit ex falsis Decretalibus ejusque probationes adducit, atque circa finem Synodos Mechlinienses an. 1570. & 1607. petisse confirmationem suorum Decretorum eaque emendata fuisse, sed executioni mandata fuisse, prout facta erant à Conciliis, non autem prout emendata fuerant.

CAPUT XIII.

Solutio difficultatis cujusdam gravioris petita ex Synodi Aquensis Excerpto, circa obligationem servandi Decreta Conciliorum Generalium nondum juridicè in Partibus promulgatorum.

IN Excerpto Synodi Aquensis diximus, eam testari, se optavisse, ut Concilium Tridentinum in Regno publicatum fuisset, ac deliberavisse, ut enixè supplicaretur Rex, ut illud publicandi licentiam concederet; tum adjurare, quod interest singuli Episcopi omnia ordinare in sua Diocesi, juxta illius Decreta, deberent ad conscientiam suam exonerationem: *Tum quod ipsi Episcopi, in sua quisque Diocesi, pro sua conscientia exoneratione, omnia, quoad ejus fieri potest, ad ipsius Concilii Decretorum Præscriptum, dirigant & moderentur.* Synodus igitur supponere videtur, Episcoporum conscientiam astringi ad procurandam observationem Decretorum Conciliorum Generalium, priusquam juridicè promulgata fuerint cum licentiâ Regis datâ per Litteras Patentes debito modo inscriptas in Rationariis Curie. Hæc autem suppositio adversari videtur Regulis & Libertatibus Ecclesie Gallicanæ, juxta quas, Decreta Conciliorum Generalium vim Legis habere nequeunt in Regno, sicut hæc Diplomata Pontificia, nisi debito modo promulgata fuerint; undè sequitur, illa non obligare nisi post hanc publicationem. Ergò, aut erravit Synodus Aquensis, vel alius est ejus sensus, quam qui primo intuitu apparet. Hæc est difficultas solvenda.

Quod ut fiat, Dico Principium esse, quod ab omnibus agnosci debet, scilicet Leges non obligare, nisi post sufficientem promulgationem, Cap. 25. de accusat. Cap. 1. Sess. xxiv. de Reform. Matrim. Cap. 17.

DIST. xviii. Aliud Principium non minus certum est, quod Superiores Inferiores, aut Subalterni publicationem hanc facere nequeant sine assensu Superiorum majorum; cum Leges conditæ sint pro omni districtu Superiorum majorum. v.g. Si agatur de Constitutionibus à Concilio Generali, vel à Pontifice pro omni Ecclesiâ factis, deque illarum publicatione in ditione Principum Catholicorum, Episcopi eam facere nequeunt sine licentiâ Principis; quia illæ sæpè habent effectus temporales, quos à Principe accipere debent. Quoad autem spirituales effectus, eos fortiter nequeunt, nisi Princeps earum publicationi consentiat; hæc enim reverentia ipsi debetur, quatenus Tutori & Protectori Ecclesiarum ditionis ipsius. Crebrò etiam accidit, ut spirituale adeò cum temporali adhæreat, ut Constitutiones factæ, quoad spirituale, temporali nocere possint; itaque, Principis interest, ut Constitutiones etiam quoad spirituale, non publicentur sine ipsius beneplacito: Ergò Episcopi non possunt obligari ad procurandam observationem Decretorum Conciliorum Generalium, antequam Princeps eorum publicationem permiserit. Nisi hoc factum fuerit, illa vim Legis non habent. Itaque, illa non magis ligant Pastores antè publicationem, quam greges. Unum hoc, cum Princeps differt, aut denegat licentiam publicandi, faciendum Episcopis superest, Regi supplices monitiones facere, atque interim enixè & indefinenter deprecari Regem Regum, ut illis inspiret consilium, quod gloriæ suæ & saluti animarum conducatur. Hæc veritas nimis nota est, quam quæ ignorata fuerit à Synodo Aquensi. Laudatus autem locus ipsi non repugnat; nam sensus est, Episcopos, qui propter regimiam tenentur facere Statuta necessaria bono regimini Dioceseon suarum, necessitatibus earum accommodare debere Decreta Conciliorum Generalium, priusquam illa publicare liceat, horum expressam mentionem non faciendo, tamquam in Regno vigentium. Debent iis uti, quemadmodum uterentur Decretis in Concilio alieno factis, ea, pro ratione, non verò pro Lege spectando.

CAPUT XIV.

Peculiaria notabilia circa Publicationem Concilii Tridentini in Galliâ, excerpta è Conciliis ibi, ad procurandam Decretorum ejus executionem, habitis.

CONCILIUM NARBONENSE, an. 1551.

ANNO 1551. quo Synodus hæc Narbonensis habitata est, jam 14. Sessiones Tridentini habitata fuerant; nam Decima quarta celebrata fuit 25. Novemb. ejusd. anni; at Synodus Narbonensis auspiciata est 10. Decemb. Sexdecim post diebus, ac tamen hæc nullo modo utitur neque Definitionibus, neque Statutis, quæ fecit Tridentinum, quamvis iisdem agat argumentis, de Prædicatione Parochorum, de Theologis, de Residentia Pastorum, de Sacramentis in genere, de dimissoriis, de Pœnitentiâ, de Eucharistiâ.

Porro, silentium hoc provenire, saltem, quoad partem, videtur, ex eo, quod illarum Sessionum Decreta nondum promulgata erant, atque etiam, quod tempus promulgationis nondum venerat. Nam dici nequit, istud provenire ex eo, quod illa Decreta in Galliâ non essent nota; quandoquidem Quinque Episcopi Galli adfuerint Sessionibus habitis sub Paulo III. usque ad an. 1550. nempe Andegavensis, Sagiensis, Verodunenensis, Parisiensis, Santonenensis. Ex iis autem Sessionibus tres, scilicet 5. 6. 7. de pluribus rebus loquuntur, quas Synodus Narbonensis denuò tractavit. Diximus, quoad partem, quia silentium illud provenire etiam potest, ex eo, quod in illis Sessionibus neque Legati, sive Oratores Regis Galliarum, neque Theologi ejusdem Nationis interfuerint. Itaque, non deerant rationes habendi pro infectis Decreta quotquot confecta fuerant. Crasè falleretur quisquis silentii, de quo agitur

agitur, causam putaret fuisse, quod illa Decreta non poterant infallibilia esse ideo, quod ab omnibus Ecclesiis nondum acceptata fuerant; nam Synodus de qua loquimur, *Tit. & Can. 1.* præcipit, ut custodiantur Articuli circa Doctrinam à Facultate Theologorum Parisiensium confecti, quos pro infallibilibus habere non poterat.

CAPUT XV.

CONCILIUM RHEMENSE. *ann. 1564.*

Cardinalis à *Lotharingia*, qui Sessionibus Tridentini sub *Pio IV.* tantam dedit operam, ex illo Concilio redux statim incubuit, ut illud observari procuraret, ideoque Synodum Provinciale habuit, juxta Decretum Tridentinum *Sess. xxiv. Cap. 2.* quod eorum Celebrationem jubet. Hanc auspiciatus est 24. Novemb. an. 1564. anno circiter post exactum Tridentinum. An. 1563. 4. Decembris absolutum. Magnum discrimen ponit inter Decreta circa Disciplinam & Decreta circa Doctrinam; nam, supponendo hæc ab Ecclesiâ Gallicanâ recepta esse, sicut ab aliis Ecclesiis Nationalibus, eadem habet pro Regulâ Fidei. *Jubemus nostrarum Ecclesiarum Rectores infra Natalem Domini, Tridentinam Synodum sive latinè, sive Gallicè comparare; in eaque, tamquam in speculo inspicere omnium contentionum, quæ Christianos divexarant, veritatem, ac ipsam sincerè & pacificè suis gregibus commendare, contrarias verò opiniones, ut hæreses detestari ac fugere. Stat. 2. de officio Curati in diligenda sanâ doctrinâ & predicandâ.*

Ex adverso, idem Cardinalis gnarus, Regem ejusque Consistorium nolle recipere Decreta Disciplinæ facta à Tridentino, ideoque eorum promulgationem impedire, nunquam ea nominatim laudat, quamvis sæpè iis utatur, atque eorum verba ipsa usurpet; in Capitibus scilicet, quæ contraria non sunt Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, Juribus Regiis, & Uibus Nationis. Quoad alia Capita, quædam Statuta fecit in tempus, quo eorum publicatio permitteretur, sperans, fore, ut dispositionis eorum utilitas id faciendum esse aliquando suaderet. Hæc Statuta Matrimonium spectant. *Primum* irritat Matrimonium clandestinum. *Secundum* irritat quoque Matrimonium vi coactum, & omnes raptus participes excommunicat. His Titulus est, *Decreta à Synodo probata, sed nondum publicata.* Hujus Synodi Decreta Tridentini dispositionibus congrua referre superselemus; quippe, qui id jam præstitimus in Excerptis Conciliorum Gallia; quæ Decretorum Tridentini executionem jusserunt. Synodus hæc cæteris præfixa est, utpote vetustissima omnium, quæ eadem de causa, tam intra, quam extra Gallias habitæ fuerunt. Hæc autem mentionem Professionis Fidei à *Pio IV.* concinnatæ, & reliquis Synodis Gallicanis insertæ, facere non potuit, quia nondum illa in Gallias pervenerat, cum facta fuerit Idib. seu 13. Novembris an. 1564. Synodus autem Rhemensis auspiciata est 24. Novemb. eod. anno.

CAPUT XVI.

CONCILIUM ROTHOMAGENSE *an. 1581.*

Non loquimur hic de Concilio *Cameracensi* an. 1565. quia tunc Cameracum sub *Philippi II.* Hispaniæ Regis, ditione erat, ut discimus ex medio & ex fine Instrumenti publicationis. Ex fine, nam Archiepiscopus jubet, ut speciales fiant deprecationes pro illo Rege: ex medio; nam idem Prælati verbis conceptis dicit, se Catholici Regis pietate excitatum fuisse ad celebrationem Synodi.

Instrumentum convocationis Synodi *Rothomagensis* 1581. quod est in fine Synodi, expressè dicit, eam

convocatam fuisse, ut satisfaceret desiderio Concilii Tridentini, nec non voluntati Regis & Statuum Blesensium, & *TIT. 1.* Synodus adoptat Professionem *Pii IV.* in qua Definitiones Tridentinæ comprehenduntur inter fidei articulos, & non obstantem hoc duplici signo receptionis Tridentini, testantur Patres in Præfatione, atque in *Tit. de Matrimonio*, se non audere illius executionem decernere, sed cupere, ut promulgaretur in Regno, ut executionem fortiri posset. Hic autem nulla est reipsa contrarietas; nam si Cardinalis *BORBONIUS*, qui Concilium convocat, se id facere dicit, ut exequeretur Decretum Tridentinum, jubens Concilia Provincialia celebrari, & sic exequatur unum è Decretis, quæ nondum promulgata fuisse agnoscit; id factum est: quia Rex & Status illud approbaverant. Porro, idem Cardinalis, adoptando Professionem *Pii IV.* licet exequi videatur *Cap. 4. continuationis sess. XXV.* quod receptionem & observationem omnium Decretorum Concilii præcipit, id solum facit, quoad Decreta circa Fidem, quæ recepta esse in Gallia sicut alibi supponit ex assensu Regis & omnis Ecclesiæ Gallicanæ. Ubi autem testatur: se optare, ut Concilium Tridentinum publicetur in Gallia, loquitur solum de Decretis circa Disciplinam, quorum receptioni Rex repugnabat. Hæc sunt Cardinalis verba in Instrumento convocationis. *Nihil omnibus potius fuit, quam cum summo affectu ut Sancti Concilii Tridentini Decreta hoc in Regno promulgata essent, exoptare, cujus rei causa nostra hæc Synodus unanimi consensu ipsum Christianissimum Regem nostrum, ut pro sua singulari pietate illud Concilium Tridentinum, quo labenti Christianæ Reipublice accuratissimè subvenitur, sicut non ita pridem hujus Regni Ordines, sive Status, & Clerus nuper Melodunum congregatus factis factitarunt, promulgari juberet humillimis precibus sollicitari decrevit.* Sane, supplicatio conventus Melodunensis respiciebat solum Decreta Disciplinæ. Id inferitur ex Statutis, quæ subrogata fuerant in utroque Cætu Decretis Concilii, cujus publicatio non impetrata fuit; nam illa respiciunt solum Disciplinam. Id etiam inferitur ex eo, quod supplicatio Comitiorum Melodunensium nec non & Synodi Rothomagensis intendat solum remedia labenti Reipublice Christiana necessaria, cujus lapsu intelligitur corruptio morum Christianorum. Alius locus non minus perspicue ostendit publicationem optatam respicere Decreta Disciplinæ; namque agebatur de Matrimoniis clandestinis, quæ ad Disciplinam pertinent. *Optavimus sanè publicatum esse in hoc Regno primum Decretum Concilii Tridentini de reform. matrim. ut nobis liceret ex eodem, matrimonia irrita & nulla declarare & decernere, quæcumque contrahuntur sine Paraci &c.*

Est verbum initio *n. 2.* quod notâ dignum est; quia pertinet ad circumstantiam, in qua rationes politice Civills impediunt publicationem alicujus Legis Ecclesiasticæ, quæ necessaria videtur ad tollendum aliquem abusum. *Attamen ne omnino officio nostro hac in re deesse videamur, moneri in Concionibus Fideles jubemus de hoc peccato & Decreto Concilii Tridentini.*

Quod si lectis his duobus locis, nec non nostris animadversionibus reperitur aliquis, qui putet, promulgationem à Synodo Rothomagensi optatam respicere Decreta Fidei, sicut Decreta Disciplinæ, hunc rogamus, ut attendat, quod si res ita se haberet, Synodus non debuisset præcipere, ut Decreta Fidei crederentur, adoptando Professionem *Pii IV.* quæ ad illa credenda alstringit; quandoquidem hinc solemniter publicata non fuerant; inde verò Synodus non audeat præcipere observationem Decreti circa Matrimonium clandestinum, quia solemniter publicatum non fuerat. Cum attendimus Constitutionem Blesensem an. 1579. *art. 40.* in Legem Civilem convertisse, Decretum Concilii Tridentini contra Matrimonia clandestina, præcipiendo, ut Matrimonia

Matrimonia triplici vice denunciarentur, & palam contraherentur testibus quatuor presentibus, sub penis indictis à Conciliis. Miramur quamobrem Synodus Rothomagensis executionem hujus Decreti præcipere non ausa sit, quòd Concilium Tridentinum nondum esset publicatum; quid enim metuere poterat, cum Decretum illud sic receptum solemniter fuisset. Fortè cum Matrimonia clandestina nominatim non irritaverit Constitutio; existimavit, rem fore Regi ingratam, præcipere observationem Decreti, quòd expressè illa irritat. Ut ut sit, de verà hujus temperamenti causà, hinc liquet quàm fuerit hujus Synodi idea, circà necessitatem publicationis solemnem Tridentini in Gallià, ut liceret observationem Decretorum ejus exigere.

Sed inquit, si publicatio hæc tam necessaria visa sit, ut Episcopi haberent hæc observationem illorum Decretorum exigendi, cur pleraque ex illis Decretis adoptavit, ea suis inferendo, atque etiam Tridentinum aliquoties laudando.

Responsio est, Decretum circà Matrimonium clandestinum, cujus observationem exigere non ausa est Synodus Rothomagensis, magnam connexionem habere cum administratione Civili: quapropter non licebat id præcipere sine consensu expresso Regis: Decreta autem, quæ Synodus adoptavit, non respiciunt regimen politicum, vel saltem remotè illud respiciunt, undè credibile erat, Regem consentire, ut illa observarentur. Id inferri potest ex temperamento, seu cautelâ, quam adhibuit Synodus, cum voluit præcipere executionem Decretorum, quæ Statum respiciant; nam tunc Regem deprecatur, ut consentiat; sic enim loquitur. *Cap. de Episc. Officio num. 30. Quoniam verò in aliquibus Hospitalibus aut Leprosariis, sunt viri & mulieres regulari observantia addicti, sed, ut plurimum, valde corrupti, ad eorum reformationem saltem autoritate Apostolica sibi in visitatione etiam contra Exemptos concessa, procedat Episcopus, ex Decreto Concilii Tridentini, quem ad hoc etiam committi supplicandum Domino Regi.*

CAPUT XVII.

Concilium Rhemense an. 1583.

Statim ab exordio hujus Synodi, Cardinalis GUISTIACUS, qui eam convocaverat, eique præfuit, significat aliquo modo vocari posse publicationem Concilii Tridentini id quod fecerunt Synodi Provinciales præcipuè, Decreta illius Statutis suis inferendo; quia illa Decreta unà promulgata fuerunt cum Statutis quibus inserta erant. Significat præterea ejusmodi publicationem valde inferiorem esse illi, quàm Ecclesia Romana & Clerus Gallicanus cupiebant, tam autoritate & amplitudine, quàm solemnitate: Autoritate, quia Regius consensus deerat: Amplitudine, quia pertingebat solum ad Provincias, quæ Synodos habuerant, & ad sola Decreta, quæ ab iis adoptabantur, & eadem ubique non erant, ità, ut superessent Decreta non publicata, & Provincia, in quibus nullum Decretum publicatum erat: Denique, solemnitate, quia hæc publicatio tacita erat tantum & per occasionem; publicatio autem exoptata fieri debebat omnium Decretorum in omnibus Provinciis Regni, ex jussu Regio, & juxta Litteras Patentes debito modo in Curia Tabulis regestas. Denique, significat, in publicatione exoptata non agi solum de Fidei Decretis, sed etiam de Statutis circà Disciplinam. *Interim dum ampliolem Sacrosancti OEcumenici Concilii Tridentini promulgationem quotidie speramus pro Ecclesiæ & Disciplinæ restitutione, Christianorumque morum compositione, quibus Clerum, populumque fidei nostra creditum præluere totis visceribus in Christo experimus, de assensu Reverendissimorum Fratrum nostrorum Coepiscoporum & consilio plurimorum gravium virorum, ex omnibus Provincia partibus in primâ nostra Provinciali Synodo Rhemensi congregatorum, quæ sequuntur statuenta esse duximus.*

Locus modò relatus circà publicationem Concilii Tridentini observatione dignus erat; verum sequens majorem attentionem meretur; nam videbimus quòd, postquam an. 1581. Cardinalis BORBONIUS, in Concilio Rothomagensi declaravit, se non audere præcipere executionem, prioris Decreti de Matrimonio, quia illud Concilium nondum fuerat in Regno publicatum, biennio post, anno 1583. Cardinalis GUISTIACUS illud observari inviolabiliter præcipit. *Quoniam agitur de Claudestinis Matrimoniis, atque adeò de totâ incundorum Conjugiorum ratione, multa utiliter, & ad hæc tempora accommodatè statuit Sacro Sancta Synodus, ideò, ut, quæ ab ipsâ sanctè decreta sunt, ab omnibus planè intelligi, & inviolabiliter observari possint; hic ad verbum inseri volumus.*

Actio hæc eo magis mira est, quòd Cardinalis BORBONIUS erat Legatus à latere, atque è domo nobiliori oriundus, quàm Cardinalis GUISTIACUS; & tamen hic, sine ullo temperamento ab illius exemplo recedit. Si conjectari circà hanc difficultatem liceat, dici potest Cardinalem Guistiacum exploratè mente Confessorii Regii circà timidam moderationem Cardinalis Borbonii, deprehendisse, se absque illius offensâ, posse Decretum, de quo agitur, edere, & Status Blesenses huic publicationi viam aperuisse art. 40. Hæc conjectura eò magis est probabilis, quòd Concilia subsequenter ad hujus exemplum præceperunt executionem ejusdem Decreti, sine ullâ Principis querimonia.

CAPUT XVIII.

Concilium Turonense an. 1583.

Synodus Turonensis non postulavit à Rege publicationem Tridentini sed de illa locuta est, tamquam de re necessaria ad conservationem Fidei Catholicæ, quòd benignè accipiendum est, ità, ut sensus sit, istam publicationem posse ad reformationem morum contribuere & per eam ad conservationem Fidei Catholicæ, quæ morum depravatione labefactatur. *Cum Triad. OEcum. Conc. ad Fidei Catholicæ conservationem ... pernecessaria sint, suam Majestatem impensè rogat Synodus, ut dignetur jubere Concilium Tridentinum publicari.*

Si hæc Synodus Decreta sua conficiendo intendebat eorum confirmationem à Rege postulare, quòd quidem factum est post ejus finem; hoc in Concilio reperimus rationem specialem, cur plura Tridentina Decreta Statutis sui inferuerit, priusquam ejusdem Tridentini publicationem impetravisset: scilicet, confidebat, si aliquod Decretum Regiâ autoritate indigeret, fore, ut illum in confirmatione adipsiceretur. Factum, de quo loquimur, relatum in Epistola Simonis DE MAILLE, Archiepiscopi Turonensis, ad HENRICUM III. Concilii nomine scriptâ, quæ extat ad calcem Actorum. Idem factum notari meretur ob suam singularitatem, cum nulla sit Synodus ejusdem sæculi XVI. neque sex præcedentium, quæ Statutorum suorum Confirmationem à Rege petierit. Et quidem Synodus, allegando exempla Conciliorum, quæ in hoc Capite imitari, duo tantum Noni sæculi commemorat. „ Hunc igitur Christia- „ nissime Rex, à Turonensis Concilii Patribus exara- „ tum libellum, Tuæ excellentissimæ Majestati sup- „ plices offerimus, gratumque habere suppliciter de- „ precamur, de quorum vitâ integritate, ingenii „ dotibus, Religione, Doctrinâ, suique muneris ac- „ curatâ sollicitudine, cum non sit hic testificandi „ locus, obiter tamen id dixerint, nec si non his „ parem, saltem eorum esse affectam vehementer „ cupere, offerimus, inquam, tibi libellum exem- „ plo Patrum Concilii Cabillonensis secundi, qui Im- „ peratori Carolo Magno sua Decreta duxerunt offe- „ renda, ut sacratissimo ipsius Judicio, quæ ab eis „ rectè sancita erant; confirmarentur, & sic ubi forsan „ „ omisum

omissum quidquam, ejus sapientiâ suppleretur; quod quidem & ita fecisse Concilii Turonensis Tertii Patres, ex ipsius sine haud dubie colligitur.

Notandum est præterea, id quod Concilium adjicit, ad insinuandam Regi moderationem quacum Statuta Episcopalia immutare debeat. *Neque enim dum offerimus, ignoramus, quantum Ecclesie Ministris tribuas, quam Religiosus sis in tractandis Ecclesie Decretis, quam diligenter in mentem tuam introspectas, & perconteris te ipsum; antequam de Ministrorum Dei Statutis aliquid existimes immutandum.*

Redeamus ad promulgationem Tridentini à Synodo Turonensi exoptatam, perinde atque à pluribus præcedentibus laudatis. De eo fit etiam sermo in Instrumento convocationis, his verbis. *Opportune admodum Tridentina Synodus prævio Spiritus Sancti instinctu, & ductu, læscenti propemodum Ecclesiastica Disciplina occurrerat, manumque porrexerat auxiliarem, si Sacrosanctis illius Decretis, hanc retineri & fulciri, ut spes erat, licuisset. Quandoquidem verò nunc is est rerum Gallicanarum status, ut cæteris de causis nobis incognitis hoc tam præstandi Concilii remedio, nos liberè perfrui nondum permittat &c.*

CAPUT XIX.

CONCILIUM AQUENSE 1585.

Juxta exemplum Concilii supra laudatum Synodus Aquensis testata est, se exoptare, ut Tridentinum in Regno promulgatum fuisset, atque unanimi voto statuit, Regi supplicatum iri, ut hanc publicationem permitteret &c.

Illud imprimis ab hac Synodo unanimi consensu decretum fuit, ut à Christianissimo Rege nostro humillimis precibus eslagitaremus, ut, pro sua singulari pietate, Tridentinum Concilium, quo lætenti Reipublica Christiana accuratissime subvenitur, promulgari juberet; interim verò dum hujusmodi promulgationem speramus & expectamus, de Fratrum nostrorum Coepiscoporum consensu, eorumque, qui huic Synodo interfuerunt consilio; tum quod Episcopi ipsi in sua quisque Diœcesi pro sua conscientia exoneratione, omnia, quoad ejus fieri potest, ad ipsius Concilii Decretorum præscriptum dirigant, & moderentur, tum hæc quæ sequuntur, pro temporum necessitate & nostra Provincia statu . . . statuere duximus.

Verba hæc partim ex Synodis Rhotomagensi & Rhemensi sumpta sunt; ut facile patebit ei, cui illas conferre vacabit. Quod Aquensi peculiare est, incipit ab his verbis. *Tum quod Episcopi &c.* Circa quem locum notandum est, quod ibi dicitur, nempe Episcoporum conscientiam astringi, ut Diœceses suas regant juxta Decreta Tridentini, restringendum esse ad Decreta, quæ Rex observari sinxit, qualia præsumebantur esse ea, quarum Executionem Synodi præceperat, Rege nullatenus intercedente, & ea, quæ Constitutio Blesensis adoptarat.

CAPUT XX.

Cur Concilia RHEMENSE an. 1564. BURGIGALENSIA 1583 & 1624. TOLONANUM 1590. & NARBONENSE 1609. nihil dicant de solemnibus publicationibus Tridentini in Gallia Universa?

Cum non habeamus Instrumentum convocationis neque Instrumentum publicationis, neque omnia Statuta Synodi Rhemensis an. 1564. liquidò affirmare non possumus, hanc Synodum fluivisse circa publicationem Tridentini, quia illius mentio forsitán facta est in Actis, quæ intercederunt.

Quoad reliquas, credibile est, eorum silentium provenire, vel ex eo, quod ratæ sint, inutiliter eam

Tom. I.

postulatum iri; quia nulla erat ejus impetranda spes: vel ex eo, quod existimaverunt conversis per Constitutionem Blesensem an. 1579. & Edictum Melodunense 1580. in Leges Regias; præcipuis Tridentini Decretis, illam publicationem omitti posse, maxime, cum Rex sineret Episcopos procurare in suis Diœcesibus Executionem aliorum Decretorum Regulis Regni non repugnantium.

SECTIO II.

PROPOSITIONES QUINQUE

Discutienda circa Criminationes contra Concilium Tridentinum factas.

PROPOSITIO I.

An Clausulâ, *salva semper in omnibus Sedis Apostolica autoritate*, quæ legitur in fine Præfationis. *SESS. VII. de Reform. & Clausulâ, salva semper Sedis Apostolicæ autoritas sit, & esse intelligatur*; quæ legitur *Cap. 21. SESS. XXI. de Reform.* Concilium omnia Decreta sua circa Disciplinam mero Pontificis arbitrio submitteret & dimiserit.

Varium genus est personarum, quæ contendunt, Concilium his Clausulis universa Decreta sua circa Disciplinam, arbitrio mero Pontificis subjecisse, ita, ut hic adjicere, diminuire, immutare quidvis pro lubitu possit, atque in omnibus agere, tanquam illa Decreta non existerent. Eæ omnes innituntur sensui apparenti verborum, quæ Pontificiam autoritatem super illa Decreta extollere videntur; sed, quamvis illarum communis sit sermo, earum tamen momenta valde discrepant. Aliæ sic loquuntur, ut criminentur, & elevent Tridentinum; quales sunt Hæretici, qui præfatis Clausulis utuntur in memorato sensu, ut probent Concilium nihil fecisse, nisi quod Pontifici placeret: undè concludunt, illius Decreta non habere aliam autoritatem, quam Pontificis, à quo profecta sunt.

Inter cæteros, qui Clausulis eundem sensum tribuunt, alii ad assentationem loquuntur, alii ob quæstum, plurimi ex utraq; causâ, quos inter forsitan reponendi sunt Officiales Romanæ Curie, qui spes eò majores concipiunt, quo magis autoritatem Domini sui extollunt; eorum præterea Officium honorabilius evadit: ii verò, qui ad gratiarum distributionem propositi sunt, vel ad earum expeditiones, indè occasionem amplificandæ potestatis suæ arripiunt. Alii denique in hanc interpretationem labuntur, ob desiderium Dispensationum; quarum indigent, vel indigere possunt, sive pro seipsis, sive pro aliis personis sibi caris.

Magni igitur interest hanc Clausulam exponere, quod pluribus modis fieri potest, 1. Cum eo conferendo alia Decreta Concilii. 2. Per verba Clausulæ. 3. Per circumstantias celebrationis, aut durationis Concilii. 4. Per Textus Juris, quod antea obtinebat, atque observabatur.

Duo sunt in Concilio Decreta, quæ maximè idonea videntur ad exponendam Clausulam. Primum est in *SESS. VII. de Reform. Cap. 6.* Concilium decernit, ut deinceps nullæ uniones fiant, nisi ex legitimis aut rationabilibus causis, coram loci Ordinario, vocatis, quorum interest, verificandis, nisi verò sic factum fuisse constiterit, ut uniones per subreptionem obtentæ præsumantur; ac præterea viribus omnino careant: adjicit tamen, *nisi aliter à Sede Apostolica declaratum fuerit.* Porro, Clausula hæc multum accedit ad propositam, nec ab eâ nisi verbis discrepat. Verus itaque sensus Clausulæ, *salva sit Sedis Apostolicæ autoritas,*